

RIIGIMETSA TERVIKTUTVUSTUS KUUSALU VALLA TERRITOOORIUMIL

SISSEJUHATUS

RMK ehk Riigimetsa Majandamise Keskuse hoole all on ligikaudu 30% kogu Eestimaast. Seal asub 45% Eesti metsadest. RMK on Eesti riigile kuuluva metsa ja teiste mitmekesiste looduskoosluste hoidja, kaitsja ja majandaja. RMK kasvatab metsa, hoiab loodusväärtusi, teenib riigile metsa majandades tulu, loob looduses liikumise võimalusi ja jagab loodusharidust.

RMK eesmärgiks on majandada riigimetsa kehtlikult, et ka tulevased põlvkonnad saaksid metsahüvesid kasutada vähemalt samal määral, kui seda teeme meie. Metsade majandamise kõrval on üldsuse jaoks oluline riigimetsa avatus kõigile, kellel soov metsas jalutada-matkata ja seeni-marju korjata või selleks ettevalmistatud kohas telkida ning metsapuhkust nautida.

Riigimetsa, mis asub asulate lähedal või mida inimesed aktiivselt kasutavad, peab RMK kõrgendatud avaliku huviga metsaalaks. Nende alade läheduses elavaid või kinnistuid omavaid inimesi (kohalik kogukond või elanikud), keda metsatööd otseselt mõjutavad, kaasab RMK metsatööde planeerimisse.

Käesolev kava annab ülevaate **Kuusalu vallas** asuvatest RMK hallatavatest metsadest ja möödunud kümnendi tegevustest ning kirjeldab omavalitsuse territooriumil kõrgendatud avaliku huviga riigimetsa alad ning plaanitavad tegevused nii looduskaitstes, külastuskorralduses kui ka metsamajanduses järgmiseks 10 aastaks. Tutvustusest on näha, milliseks kujuneb omavalitsuse territooriumil kasvava riigimetsa pindala ja vanuseline struktuur kehtlikul majandamisel, samuti see, kuidas ja millises mahus kavandatakse metsade uuendamist, hooldamist, metsaparandust ja looduskaitseteid.

RMK STRUKTUUR JA TOIMIMINE

RMK tegevusvaldkonnad on:

- maakasutus;
- metsamajandus;
- metsakorraldus;
- taimla- ja seemnemajandus;
- puiduturustus;
- looduskasutus, sh külastuskorraldus ja looduskaitse.

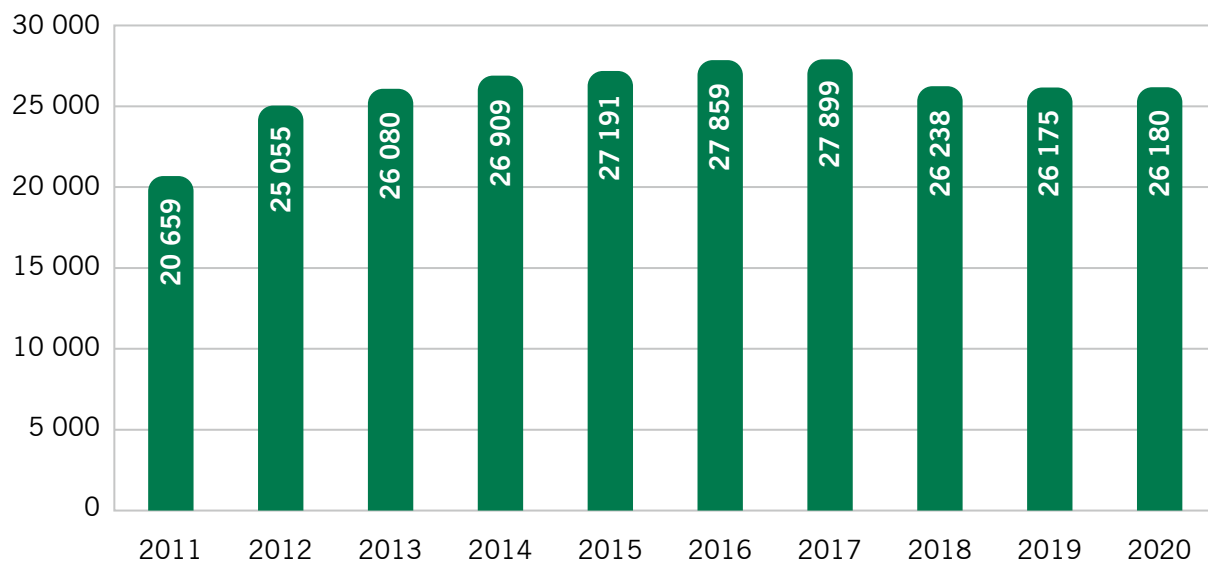
RMK koosseisu kuulub Sagadi metsakeskus, Elistvere loomapark ja Põlula kalakasvandus.

RMK-s töötab ligi 700 inimest, kokku saab RMK hallatavas metsas tööd umbes 6500 inimest.

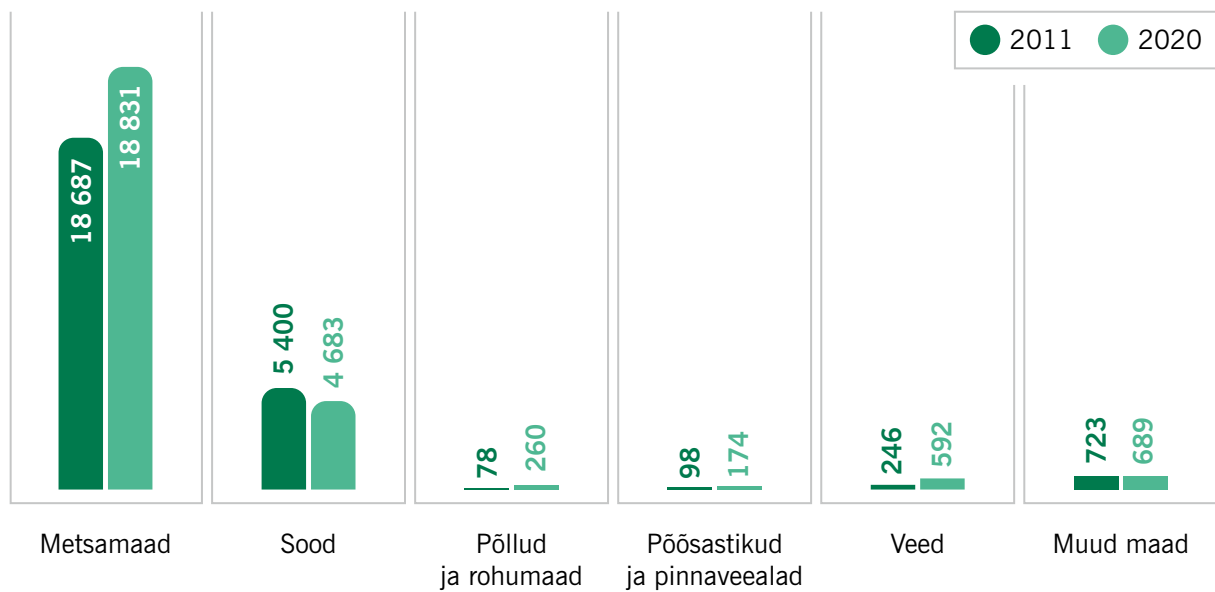
Eesti riigimetsa majandatakse säästvalt. Selle kinnituseks on RMK-le omistatud säästva metsanduse sertifikaadid FSC ja PEFC. RMK-l on ka keskkonnajuhtimissüsteemi sertifikaat ISO 14001 ja kvaliteedijuhtimissüsteemi sertifikaat ISO 9001.

1. MAAKASUTUS

RMK hallatavate maade pindala **Kuusalu valla** territooriumil on **26 180 ha**, mis moodustab **37%** kohaliku omavalitsuse pindalast. Riigimetsamaade pindala muutus 2011.–2020. a. on toodud joonisel 1 ja riigimaade kõlvikulised muutused joonisel 2.

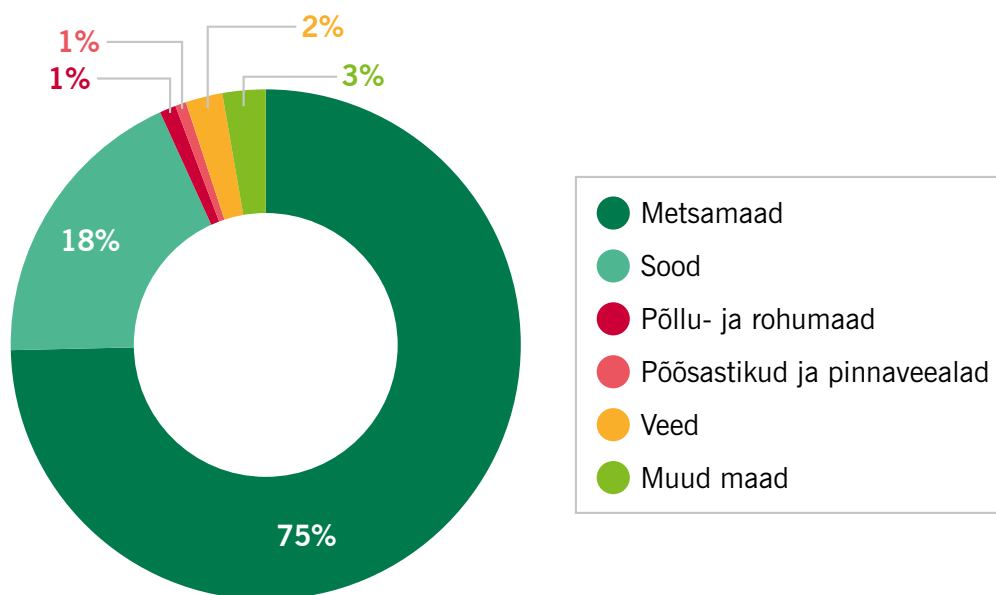


Joonis 1. Riigimetsa üldpindala muutus perioodil 2011.–2020. a, ha.



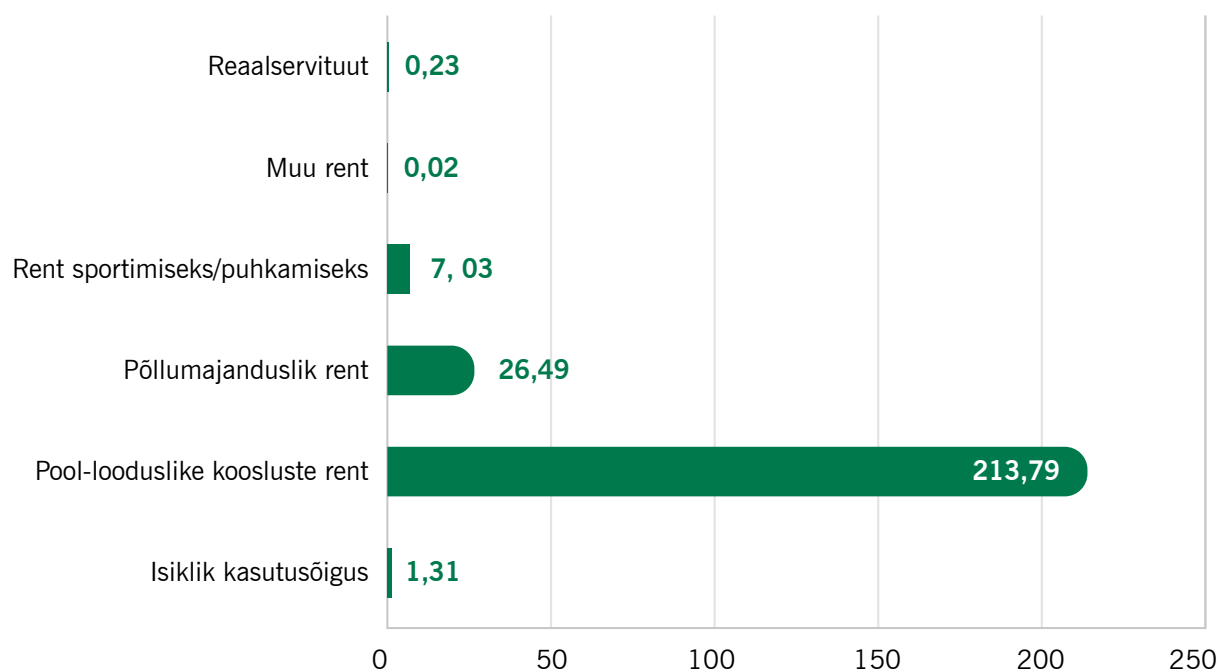
Joonis 2. Riigimetsa maade muutused kõlvikute lõikes 2011/2020. a, ha.

Praegu moodustab riigi metsamaa pindala omavalitsuse territooriumil asuvatest RMK hallatavatest maadest 75%, mis on 18 831 ha, mittemetsamaad võtavad enda alla 25%, millest suurima pindalaga on sood – 4683 ha.



Joonis 3. Riigi maade jagunemine 2020. a, %.

RMK on sõlminud riigimaale Kuusalu vallas erinevaid maakasutuslepinguid, millest pindala poolest enamiku moodustavad poollooduslike koosluste hooldamiseks sõlmitud lepingud – ligi 214 ha.



Joonis 4. Lepingud riigimetsa maade kasutamiseks 2020. a, ha.

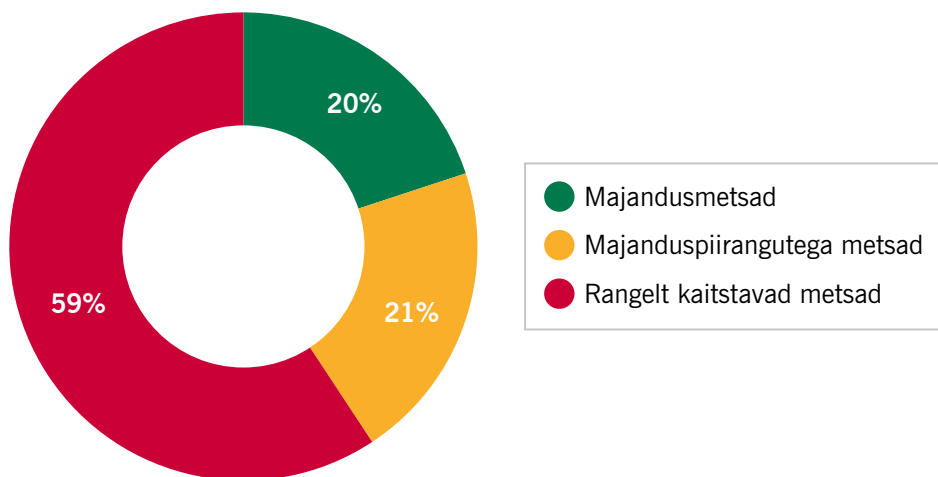
2. METSAVARUD

Kuusalu valla riigimetsad jagunevad majandus-, majanduspiirangutega- ja rangelt kaitstavateks metsadeks (joonis 5). Praegu on riigimetsamaad vallas 18 831 ha, millest majandusmetsa on 3755 ha, majanduspiirangutega metsa 3914 ha ja rangelt kaitstavat metsa 11 162 ha. Metsakategooriate pindala võrdlus 10 aasta taguse ajaga on toodud joonisel 6.

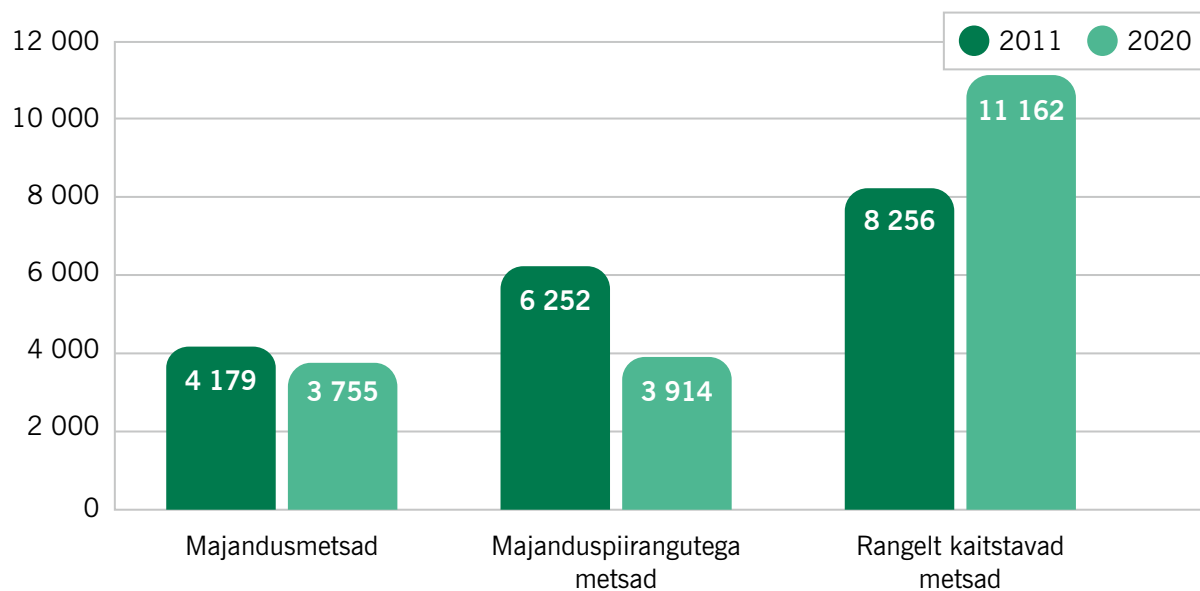
Rangelt kaitstavates metsades on majandustegevus keelatud (nt loodusreservaadid, kaitsealade ja püsielupaikade sihtkaitsevööndid ja vääriselupaigad).

Majanduspiirangutega metsades on majandustegevus lubatud arvestades kaitseala valitseja seatud piiranguid.

Majandusmetsades on majandustegevus lubatud metsaseaduse alusel.



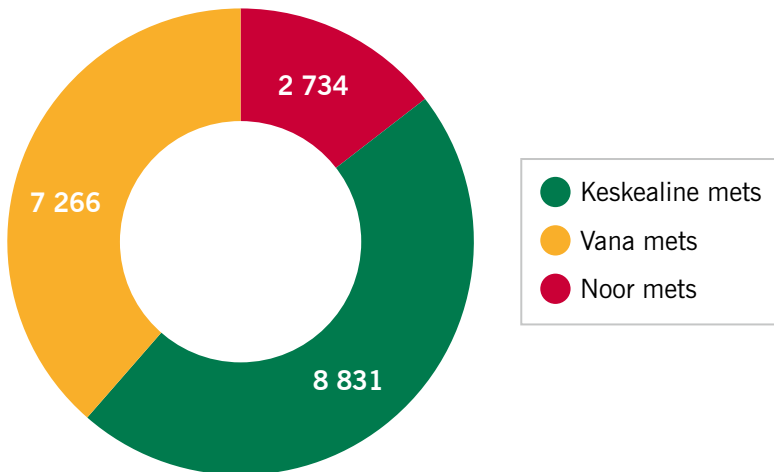
Joonis 5. Riigi metsamaade jagunemine kaitsekategooriatesse 2020. a, %.



Joonis 6. Riigi metsamaade kaitsekategooriate muutus 2011.–2020. a, ha.

Kuna metsade olemit ja elutsükli iseloomustab kõige paremini metsa vanuse muutus, siis oleme jaganud metsa kolme vanuseklassi:

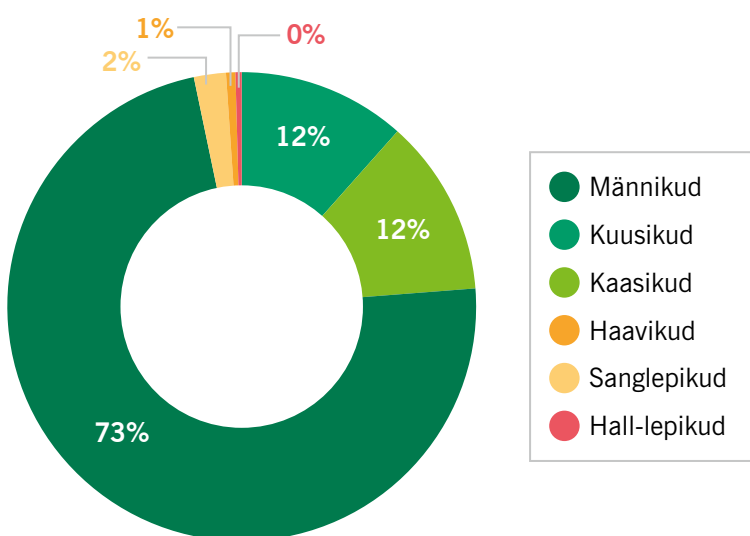
- noored metsad;
- keskealised metsad;
- vanad metsad.



Joonis 7. Riigi metsamaa jagunemine vanuseklasside alusel 2020. a, ha.

Erinevad kasvukohad ja mullad tingivad ka erinevate puuliikidega metsaosade kujunemise.

Metsade puuliigiline jagunemine on toodud joonisel 8. Enamiku Kuusalu valla metsadest moodustavad männikud – 73%.

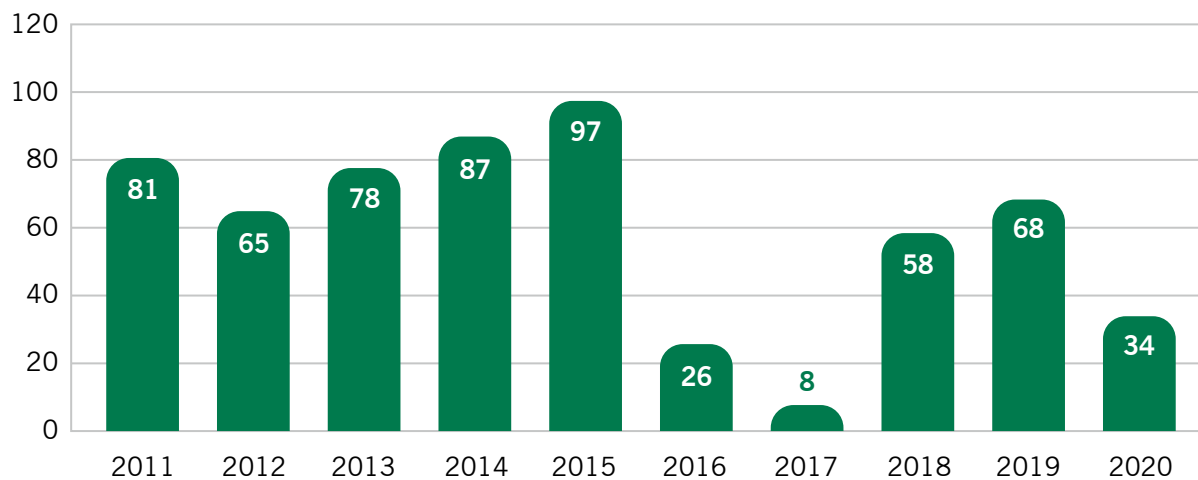


Joonis 8. Riigi metsamaa puuliigiline jagunemine 2020. a, %.

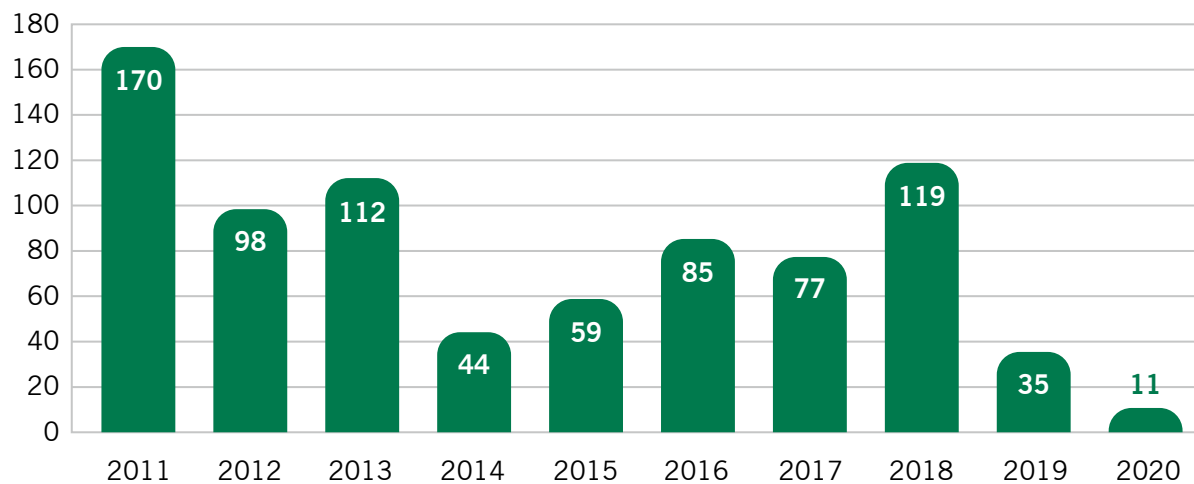
3. RAIED

Kuusalu valla riigimetsas tehtud uuendusraiate pindala iseloomustab joonis 9. Möödunud kümnendil oli uuendusraiate pindala keskmiselt 60 hektarit aastas.

Harvendusraiate pindala muutumist iseloomustab joonis 10. See on olnud keskmiselt 81 ha aastas.



Joonis 9. Uuendusraiate pindala 2011.–2020. a, ha.

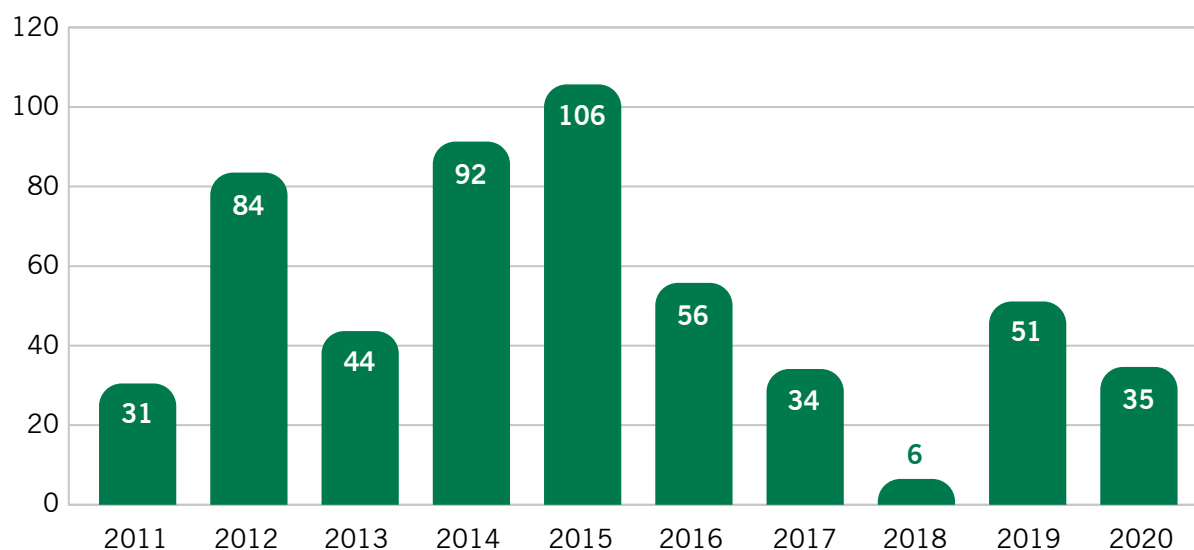


Joonis 10. Harvendusraiate pindala 2011.–2020. a, ha.

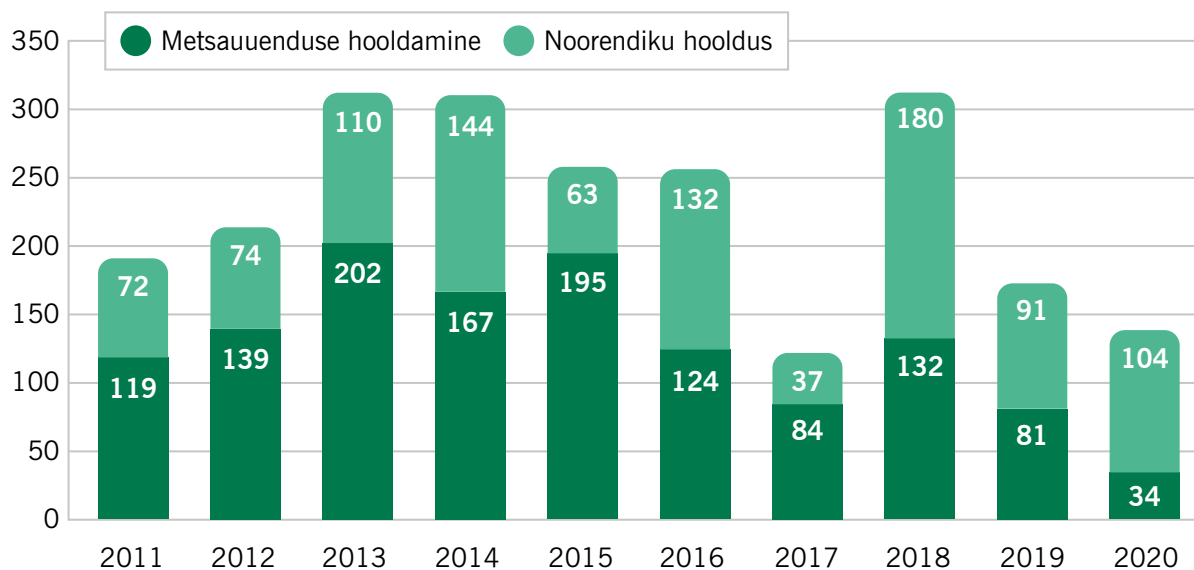
4. METSA KASVATAMINE

Uue metsa rajamise mahust annab ülevaate joonis 11. Möödunud kümnendil on uut metsa kasvama pandud keskmiselt 54 ha aastas.

Noore metsa hooldamise mahtudest annab ülevaate joonis 12. Noore metsa hooldamise käigus eemaldatakse istutatud või külvatud puude kasvu takistavad rohttaimed, põõsad ja puud. Viljakamates kasvukohtades tuleb seda teha ka mitu korda aastas. Hilisem noore metsa hooldus on suunatud tulevikupuistu kujundamisele.



Joonis 11. Uue metsa rajamine 2011.–2020. a, ha.



Joonis 12. Noore metsa hooldamine 2011.–2020. a, ha.

5. LOODUSKAITSE

Looduskaitsetöid tehakse loodusliku mitmekesisuse säilitamiseks RMK hoole all oleval riigimaal. Elurikkuse hoidmise olulisi põhimõtteid järgitakse ka majandatavas metsas.

Looduskaitsetööd viiakse läbi looduskaitseliste väärtuste säilitamiseks koostatavate lähteülesannete ja projektide alusel:

- ohustatud või kehvast seisundist olevate liikide elupaikade taastamiseks;
- koosluste või poollooduslike koosluste taastamiseks ja hooldamiseks;
- kaitsealuste üksikobjektide hooldamiseks;
- parkide hooldamiseks.

Tabel 1. RMK looduskaitsetööd perioodil 2011.–2020. a

Looduskaitsetööd	Pindalad (ha) ja tükiarvud (tk)
Koosluste taastamine ja hooldus	520 ha
Liigi elupaiga taastamine ja hooldustööd	14 ha
Poolloodusliku koosluse taastamistöö ja hooldus	62 ha
Sookoosluse taastamistöö kraavide sulgemine (meeter)	1310 m
Sookoosluse taastamistöö paisude rajamine	43 tk
Üksikobjekti hooldustöö	0,15 ha

Suuremateks looduskaitselisteks töödeks on olnud Viru freesturbaraba ja jääksoo ning Hara raba taastamistööd, mille käigus on suletud kraave ja rajatud paise veerežiimi taastamiseks.

Aastatel 2021–2030 jätkab RMK poollooduslike koosluste taastamistöödega ja alustatakse Kõnnu Suursoo taastamistöid.

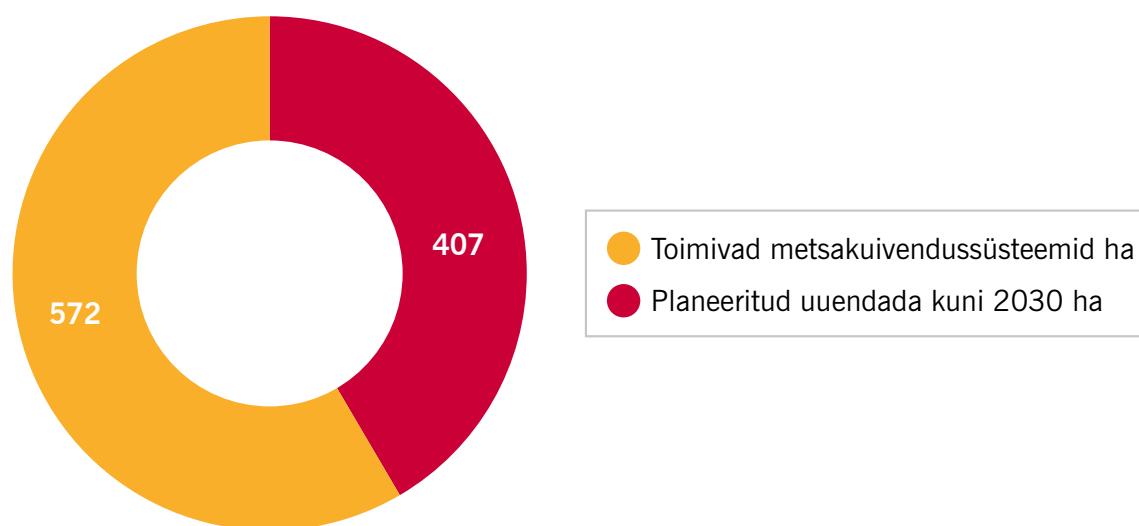
6. METSAPARANDUS

Riigimetsa majandamiseks ehitatakse metsateid ning hooldatakse ja rekonstrueeritakse olemasolevaid metsateid ja kuivendussüsteeme. Korrasolev teede- ning kuivendussüsteemide võrgustik aitab säilitada metsade juurdekasvu ja looduslikku kooslust.

Tabel 2. RMK kuivendussüsteemide ja metsateede olem

Kuivendussüsteemid, ha			Metsateed, km		
Olem 2021	Uuendatud 2011–2021	Planeeritud uuendada kuni 2030	Olem 2021	Uuendatud 2011–2021	Planeeritud uuendada kuni 2030
979		407	109	19	5

Uusi kuivendussüsteeme riigimetsas ei rajata. Samuti ei rekonstrueerita kuivendussüsteeme rangelt kaitstavates metsades. Uusi kraave rajatakse metsa, kui need on vajalikud teede ehitamisel ja rekonstrueerimisel. Rangelt kaitstavates metsades ja kaitsealadel puhastatakse majandusmetsades paiknevate kuivendussüsteemide toimimiseks vajalikke kuivenduskraave.



Joonis 13. RMK kuivendussüsteemide pindala, ha.

7. KÜLASTUSKORRALDUS

Küllastajate suunamiseks ja loodusteadlikkuse edendamiseks RMK hallatavatel puhke- ja kaitsealadel loob RMK looduses liikumise võimalusi. Maastiku seisundi säilitamiseks, küllastuse suunamiseks, loodusteadlikkuse edendamiseks ja inimtekkeliste negatiivsete mõjude vähendamiseks on RMK rajanud küllastustaristu.



Joonis 14. Kuusalu valla territooriumil paiknevad RMK hallatavad külastusobjektid.

RMK hallatavatest külastusobjektidest jääb Kuusalu valla territooriumile 10 Lahemaa rahvusparki külastusobjekti, 6 Aegviidu-Kõrvemaa puhkeala külastusobjekti, sh Jussi ja Paukjärve loodusrajad, mille alguspunktid ja väike osa radade algustest asuvad Anija valla territooriumil, ning 3 Põhja-Eesti puhkeala Pedassaarel paiknevat külastusobjekti, lisaks RMK matkatee Oandu-Aegviidu-Ikla harust 50,23 km pikkune lõik.

Külastusmahu seire ja külastajauuringu andmetele tuginedes tehti Kuusalu valla territooriumile jäävatele külastusobjektidele 2020. aastal 113 000 külastuskorda. Kõige rohkem tehakse külastusi Lahemaa rahvusparki jäävatele külastusobjektidele, järgnevad Aegviidu-Kõrvemaa puhkeala ja kõige väiksema osakaaluga Põhja-Eesti puhkeala. Külastusmahu poolest suuremad on Viru raba õpperada, Tsitre, Juminda ja Purekkari telkimisalad Lahemaa rahvusparkist ning Paukjärve, Jussi ja Järvi telkimisalad ning loodusrajad Aegviidu-Kõrvemaa puhkealal.

2020. aastal sai uue vormistuse Tsitre puuderada. Viru raba taastamistöde käigus uuendati laudteed ning uus vaateplatvorm sai sellekohase infostendi. Jätkuvad Viru raba õpperaja parkla projekteerimistööd, sellele järgneb suurema ja tänapäevastele nõuetele vastava parkla väljaehitamine. Pedassaarel paiknevate külastusobjektide puhul on oluline pöörata jätkuvat tähelepanu maastikukaitseliste meetmete, sh külastajat suunavate ja teavitavate materjalide olemasolule ning kvaliteedile.

Aegviidu-Kõrvemaa puhkeala objektid on väga aktiivses läbi aasta kestvas kasutuses juba ligi 30 aastat. Suuremad rekonstrueerimis- ja ehitustööd toimusid 2012.–2013. aastatel, kui ehitati uued vaatetornid Paukjärve oosile ja Kõnnu Suursoosse, rekonstrueeriti Jussi telkimisala ja Jussi ning Paukjärve loodusrajad. Lähiaastatel on plaanis rekonstrueerida Järvi Pikkjärve ja Paukjärve telkimisala taristu ning uuendada Kõnnu Suursoo laudtee 2,5 km ulatuses.

2012. aastal avati esimene RMK matkatee haru Oandu-Aegviidu-Ikla, mis ühendas paljud Kuusalu valla territooriumil olevad külastusobjektid üle-eestilisse võrgustikku.

Külastusobjektide täpne paiknemine ja taristu kirjeldus on leitavad:

<https://loodusegakoos.ee/kuhuminna/rahvuspargid/lahemaa-rahvuspark>

<https://loodusegakoos.ee/kuhuminna/puhkealad/aegviidu-korvemaa-puhkeala>

<https://loodusegakoos.ee/kuhuminna/puhkealad/pohja-eesti-puhkeala>

Täiendav info ja külastusobjektidel planeeritud tegevused on leitavad Lahemaa, Kõrvemaa ja Jõgevamaa külastusalade külastuskorralduskavadest:

<https://www.rmk.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/kulastuskorralduskavad/lahemaa>

<https://www.rmk.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/kulastuskorralduskavad/lahemaa>

<https://www.rmk.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/kulastuskorralduskavad/korvemaa-ja-jogevamaa-kulastusalad>

<https://www.rmk.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/kulastuskorralduskavad/korvemaa-ja-jogevamaa-kulastusalad>

8. PÄRANDKULTUURIOBJEKTID

Pärandkultuuri objekt on jälg eelmiste põlvkondade tegutsemisest maastikul. See on osa meie kultuurist, tükike meie rahvuslikust pärandist. Levinumad pärandkultuuri objektid on taluhoonete asukohad, kiviaiad, vanad metsateed ja kohanimed.

Selleks, et pärandkultuuri objektid raietööde tõttu, teadmatusest või niisama hooletusest ei hävineks, on oluline maaomanike ja maastikul tegutsejate teadlikkus ehk omanikuhoid.

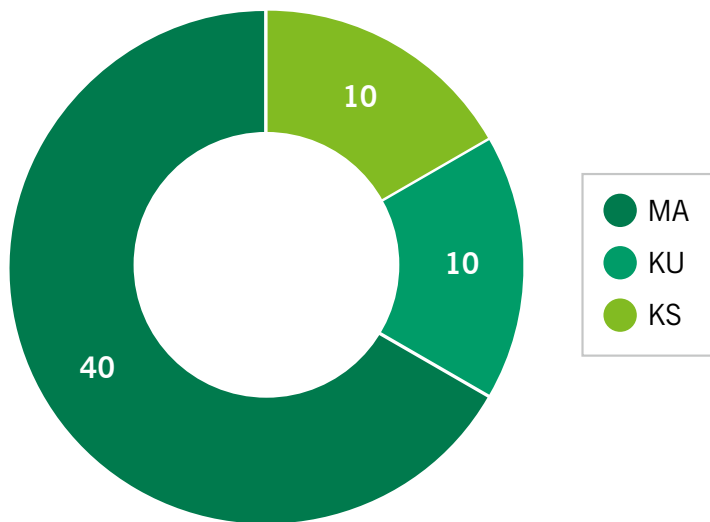
Tabel 3. Pärandkultuuriobjektide arv riigimetsamaal

Vanad kohanimed	12
Turbavõtukohad	10
Põlised talukohad	8
Vahtkondade kordonid	8
Põlised metsateed, jalgrajad, hobuseeed	6
Kruusa-, liiva-, savi- ja fosforiidikarjäärid	5
Okupatsiooniaja objektid	5
Pärandkooslused, karjametsad, heinamaad	5
Heinaküünid, kuhjalavad	4
Sõjalised objektid I ja II Maailmasõjast, Vabadussõjast	4
Muud (31 tüüpi)	43
Kokku	110

9. RAIETE PROGNOOS KUNI 2030

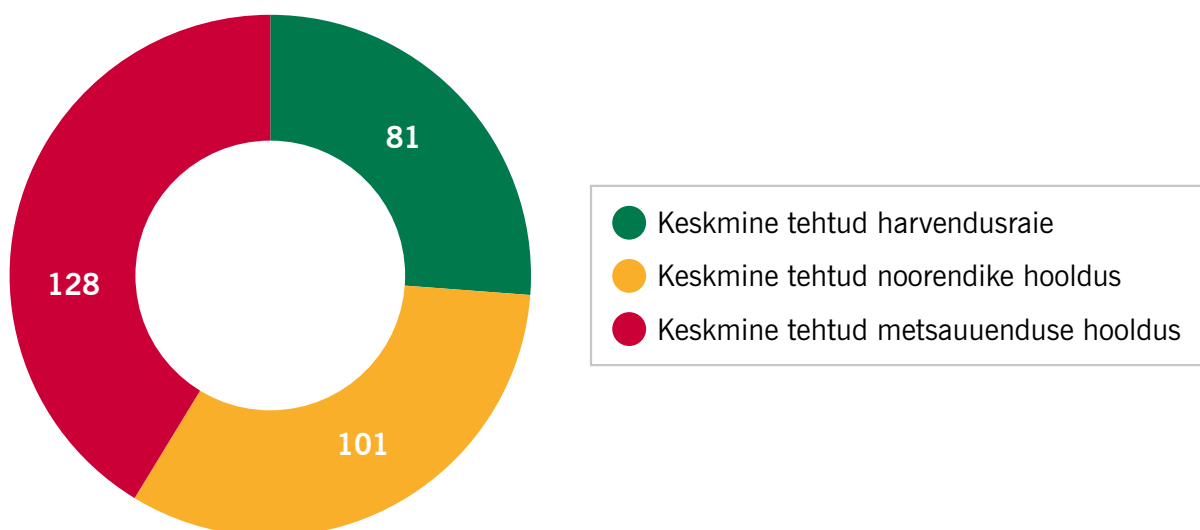
Arvestades Kuusalu valla riigimetsade vanuselist jaotust, raieküpsete metsade osakaalu ja riigimetsa kestliku kasutamise printsiipi, on hinnanguline võimalik metsade uuendusraiate pindala keskel läbi 60 hektarit aastas.

Uuendusraie liigid on lageraie ja turberaie.



Joonis 15. RMK uuendusraiate võimalik aastamaht puuliigiti, ha.

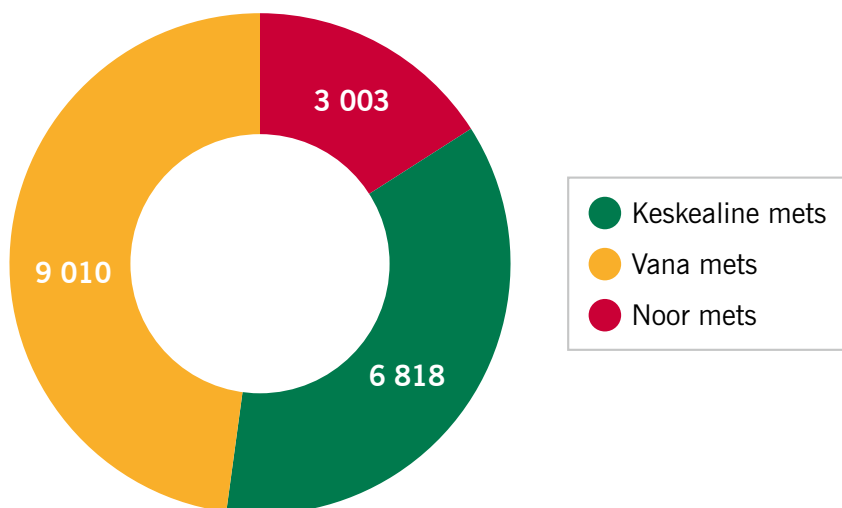
Metsa hoolduse prognoositav maht aastas on 310 hektarit, mis koosneb noore metsa hooldusest ja harvendusraietest.



Joonis 16. RMK metsa hoolduse prognoos, ha/aastas.

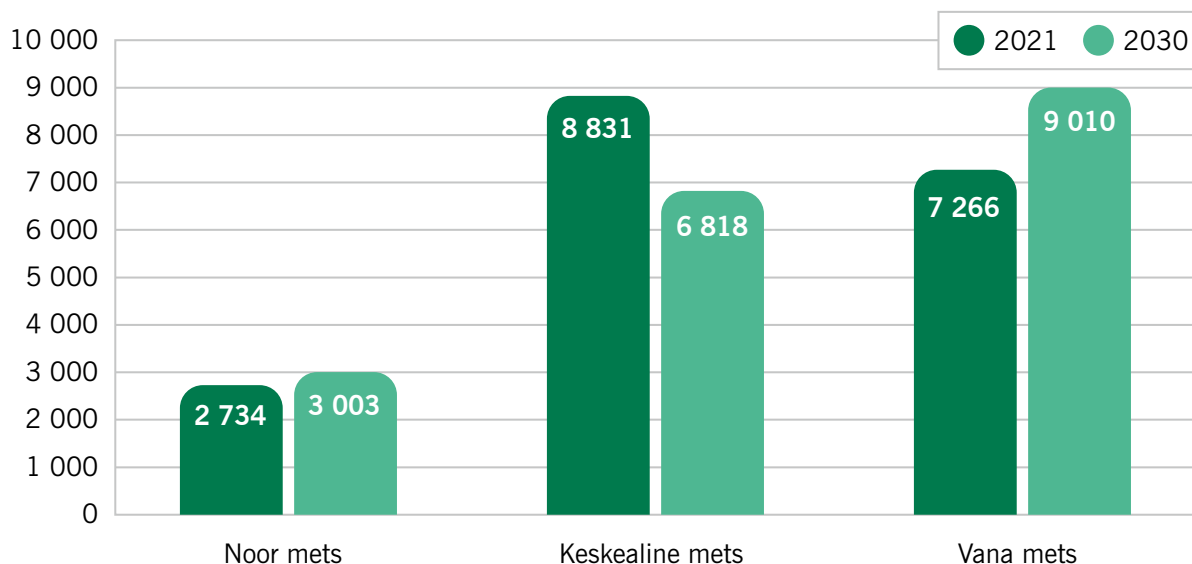
10. METSAVARUDE PROGNOOS 2030

Arvestades metsade praegust vanust, eelmises peatükis kirjeldatud uuendusraiate võimalikku mahtu ja metsa vanuse muutust 10 aasta jooksul, prognoosime metsade jagunemist vanuseklassidesse aastal 2030 järgnevalt.



Joonis 17. Riigi metsamaa jagunemise prognoos vanuseklasside alusel 2030. a, ha.

Metsa vanuseklasside muutumist kirjeldab joonis 18. Vana metsa osakaal kasvab.



Joonis 18. Riigi metsamaa vanuseklasside muutuse prognoos 2021.–2030. a, ha.

11. KÕRGENDATUD AVALIKU HUVIGA RIIGIMETSA ALAD

Riigimetsa, mis asub asulate lähedal või mida inimesed aktiivselt kasutavad, peab RMK kõrgendatud avaliku huviga metsaalaks. Nende alade läheduses elavaid või kinnistuid omavaid inimesi (kohalik kogukond või elanikud), keda metsatööd otseselt mõjutavad, kaasab RMK metsatööde planeerimisse.

Kohalikud kogukonnad või elanikud saavad teha RMK-le ettepanekuid metsaalade arvamiseks kõrgendatud avaliku huviga alade hulka, kui nad kasutavad neid metsaalasid igapäevaste tegemiste ja vajaduste jaoks.

Kõrgendatud avaliku huviga metsaaladele koostatakse ala metsatööde kavad kuni 10 aastaks. RMK avalikustab kavad oma kodulehel ning kohaliku kogukonna või elanikega kokkulepitud alad kantakse avalikule kaardirakendusele RMK metsatööde kaart

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk>

Kuusalu vallas käsitletakse omaavalitsusega läbi arutatult kõrgendatud avaliku huviga riigimetsa aladena:

Kõrgendatud avaliku huviga metsaala nimetus	Pindala, ha
Kuusalu terviserada ja aleviku mets	355
Kolga aleviku kaasamiskokkuleppe KAH	261
Vahastu küla ühistute ümbruse mets	46
Kiiu discgolf	16
Leegiranna arendus	16
Kokku, ha	694

Valdav osa kõrgendatud avaliku huviga metsaaladest asuvad tiheasustusalade naabruses ning kohalikud elanikud kasutavad neid aktiivselt. Erandiks on Kiiu discgolfi metsaala, mille kasutamist korraldab ala rentnik.

Riigimetsade kaart Kuusalu valla territooriumi kohta Maa-ameti kaardil:

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk?aadress=Kuusalu%20vald&adshow=1&adfit=1>